

CD KLASSIEK

Motetten

Johann Sebastian Bach

De beroemde motetten van vader Bach behoren tot diens allergrootste vocale werk: diep gevoelde emotie in combinatie met oprecht geloof wordt erin uitgezongen met buitengewoon en tegelijk onverhuld muzikaal meesterschap.

Die emotionele en gelovige lading wordt op deze recente opname met groot meesterschap vertolkt. De kleinschalige Capella Cracoviensis, opgericht in 1970 in de Poolse stad Krakau, voert de zes niet bijster lange, maar aartsmoelijke werken uit met een piepkleine bezetting. Er werd gekozen voor twee solisten per stem (want de meeste motetten zijn ook nog eens dubbelkorrig) plus cello, contrabas en orgel voor de basso-continuolijn.

Daarmee volgen de muzikanten de speelwijze van Bach zelf, want het is bekend dat die zijn bedenkingen had over de kwaliteit van het Thomaskerkkoor, onder wiens leden slechts weinigen de verfijnde contrapuntische vervlechtingen konden uitvoeren. Het enige punt waarvoor fanatieke adepten van de 'histo-

rische uitvoeringspraktijk' reserve aan de dag zouden leggen, zijn de vrouwelijke sopranen en alten. Die mochten in Bachs tijd nog niet in kerkdiensten aantreden. Dat is echter spijkers zoeken op laag water.

De zes motetten zijn stuk voor stuk pareltjes. Als voorbeeld nemen we het aangrijpende *Komm, Jesu, komm* (BWV 229) waarin menselijke emotie (fysieke vermoeidheid, levensmoetheid, doodsverlangen zelfs) aan het woord komt. Het loopt uit op een ommezwaai die men in het fuga-achtige tweede deel van dit achtstemmige werk kan bespeuren, waarna de tweede strofe vierstemmig en opgewekt vervolgt, om te eindigen met een alles samenvattende koraal.

Elk van de zes getuigt van een ongelooflijk knappe uitwerking. In *Der Geist hilft unser Schwachheit auf* slaagt Bach erin te tonen hoe de menselijke zwakheid stap voor stap verandert en verholpen wordt door de heilige Geest. Een verhaal dat begint met onzekerheid en niet-weten en vervolgens omslaat in hoop en dieper inzicht.

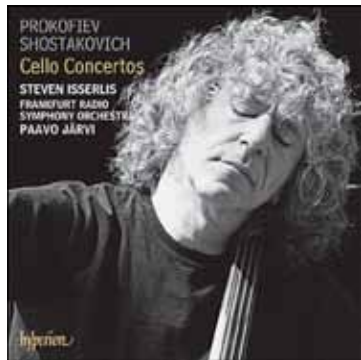
Het blijft spijtig dat Bach niet meer dan zes motetten componeerde. Maar de zes die hij schreef, zijn meesterlijk. (JC)

Johann Sebastian Bach, *Motets*, door Capella Cracoviensis onder leiding van Fabio Bonizzoni, Alpha (distributie Outhere Music), Alpha 199, 19 euro.

CD KLASSIEK

Russische cello

Dmitri Sjostakovitsj

In mei komt de wereldberoemde cellist Steven Isserlis naar Vlaanderen met veel Schumann in zijn koffer. Energiek en enthousiast zijn de woorden die Isserlis perfect vatten. Hij wordt geroemd om zijn zin voor avontuur, zijn humor en zijn toegankelijke interpretaties. Hij speelt het meest uiteenlopende repertoire, van Bach tot tal van hedendaagse componisten die werk voor hem schreven.

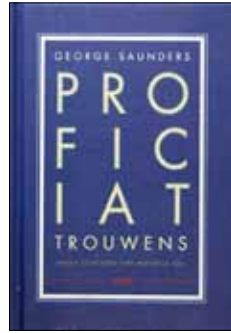
Isserlis is solist, kamermusicus, docent en speelde met de beste ensembles van de wereld. Bij het Britse label Hyperion nam hij

veel Brahms en Schumann op. In 2013 verving Steven Isserlis zijn collega Jean-Guihen Queyras bij een uitvoering van het eerste celloconcerto van Dmitri Sjostakovitsj (1906-1975). Dat nam hij nu ook op bij Hyperion, samen met cellowerk van die andere grote Russische componist van de twintigste eeuw, Sergej Prokofjev (1891-1953).

Isserlis schrijft over het concerto van Sjostakovitsj dat de muziek 'machineachtig' is: „Ze is gedreven door geen enkele menselijke emotie, de enige uitzondering zijn de wanhopige pleidooien van de violen op 5'28. Maar ze slagen er niet in om de cello te verplaatsen.” (EDS)

Sergej Prokofjev & Dmitri Sjostakovitsj, *Cello Concertos*, door Steven Isserlis (cello) en het Frankfurt Radio Symphony Orchestra onder leiding van Paavo Järvi, Hyperion, CDA 68037, 22,50 euro.

BOEK LEVENSWIJSHEID

Klein vriendelijk boekje
George Saunders

Studeren. Opgaan in een Skunstwerk. Bidden. Meditatie. Een openhartig gesprek met een goede vriend of vriendin. Of je aansluiten bij een of andere spirituele groep. Volgens de Amerikaanse auteur George Saunders is het verband tussen die activiteiten dat ze ons helpen vriendelijker, liever zo u wilt, te worden voor anderen.

BOEK KERK

Paus van nederigheid
André Truyma

Paus Franciscus, *erfenis en toekomst* verscheen naar aanleiding van de tweede verjaardag van het pontificaat van paus Franciscus. De Vlaams-Neder-

Saunders sprak bovenstaand lijstje uit in een toespraak tijdens een diploma-uitreiking aan de universiteit van Syracuse, waar hij lesgeeft. Een van de dingen die jongeren met ouderen kunnen doen, stelt hij, is hen vragen waar ze spijt van hebben en daar vervolgens iets uit proberen te leren. „Dus: waar heb ik spijt van?“, vroeg hij zich af. „Dat ik van tijd tot tijd weinig geld had? Niet echt. Dat ik verschrikkelijke baantjes heb gehad? Nee. Waar ik mijn leven het meeste spijt van heb, zijn de keren dat ik niet aardig ben geweest.”

Het vervolg is een eenvoudige, eerlijke en hartverwarmende redenering over de liefde die met de jaren het ego kan verdringen en over alles wat ons ervan weerhoudt om vriendelijk te zijn. Drie maanden na de diploma-uitreiking plaatste de krant *The New York Times* de speech op haar website, waarna die meer dan een miljoen keer werd gelezen in enkele dagen tijd. De kleine uit-

geverij Luster geeft de tekst nu ook in het Nederlands uit.

Proficiat trouwens is grappig en herkenbaar, en daarmee een ideale leidraad om individueel of in groep stil te staan bij hoe we met andere mensen omgaan. De tekst is bovendien fraai uitgegeven. Telkens u een bladzijde omslaat, wordt de getekende sterrenhemel op de linker bladzijde namelijk lichter en lichter, tot ze aan het eind helemaal wit is. (JWH)

George Saunders, *Proficiat trouwens. Enkele gedachten over vriendelijk zijn*, Uitgeverij Lusteren, Antwerpen, 2014, 64 blz., 12,50 euro, ISBN 978 94 6058 140 3.

landse journalist André Truyma maakt de balans op van die twee jaren, die de katholieke Kerk door elkaar hebben geschud.

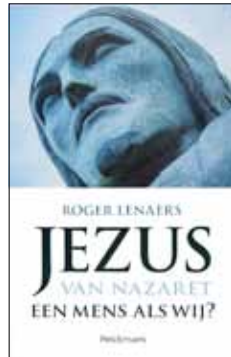
Truyma, geboren in 1932, maakte de jongste zes pausen mee als jeugdige katholiek, als dominicaan, als televisiejournalist en als gehuwde ex-priester. Het boek is dan ook deels een autobiografische blik op het leven mét pausen. Truyma is bijvoorbeeld hoogst kritisch voor Paulus VI en Johannes-Paulus II. „Ik was een criticaster geworden”, zegt Truyma. „Ik weet zoveel van de keuken. Maar door Franciscus ben ik terug opgeschoven. Ondanks de kritiek die ik heb, voel ik mij toch mee verantwoordelijk. Daarom is het dat ik het boek schreef.”

Voor Truyma is paus Franciscus een strategie die goed zijn

medewerkers kiest. „In wezen was en blijft hij een conservatieve geestelijke”, meent Truyma. „Hij was de enige die na het aftreden van Benedictus XVI in staat kon worden geacht om de Kerk uit het slop te halen. Hoe fel de tegenstand binnen het Vaticaanse wespennest ook is, deze paus overklast al zijn voorgangers.” (EDS)

André Truyma, *Paus Franciscus, erfenis en toekomst. Van verdoken misbruik tot uitgesproken nederigheid*, Acco, Leuven, 2015, 345 blz., 22,50 euro, ISBN 978 94 6292 082 8.

BOEK GELOOF

Andere Jezus?
Roger Lenaers

De inmiddels negentigjarige Jezuïet en classicus Roger Lenaers is sinds 1995 pastoor in Vorderhornbach en Hinterhornbach in Tirol, Oostenrijk. In 2000 en 2002 publiceerde hij langere verhandelingen over de botsing tussen de moderniteit en de traditionele geloofsvoorstellingen, waarin hij met behulp van een herformulering de geloofsbodschap en de moderniteit wil verzoenen. Zijn tot boeken omgewerkte stukken werden intussen in vele talen vertaald.

In zijn jongste boek, *Jezus van Nazaret, een mens als wij?*, wil Le-

naers zijn zoekende lezers leiden naar de overigens onvindbare historische Jezus. Hij wil hen helpen zien wat onder die mythologische aankleding verborgen ligt: een mens als wij, ja, maar een mens met een oneindige heilige diepte, en in die zin niet 'slechts' een mens als wij.

Rode draad is Lenaers' overtuiging dat we, om onze geloofsbodschap niet ontoegankelijk te maken, die bodschap moeten bevrijden van de mythologie waarin ze baadt. Het aantal bronnen dat hij gebruikt, is vrij beperkt. Vooral Peter Schmidt en Reza Asan worden genoemd. De auteur zegt zelf dat zij het beter verwoordden dan hij.

Reza Asan is een Amerikaanse godsdiensthistoricus met een islamitische achtergrond. Twee jaar geleden prijkte zijn *De zelloot. Het leven van Jezus van Nazaret en de geboorte van een religie* op één in de bestsellerlijst van de krant *The New York Times*. Asan zet de Jezus van de evangelies af tegen historische bronnen en borstelt een portret van Hem als een hartschotelijk politieke figuur.

Veel hedendaagse auteurs over Jezus herhalen slechts wat de Duitse Verlichtingsdenker Hermann Samuel Reimarus (1694-

1768) al schreef, namelijk dat de historische Jezus andere bedoelingen had en een andere persoon was dan welke de christenen in het geloof kennen.

De zwerfsteen in zijn redenering blijft echter de verrijzenis. Zonder het geloof in de opstanding is de groei van het christendom als religie niet te verklaren. Het is de kern van het christendom en de apostelen waren alvast bereid hun leven te geven voor die overtuiging.

Lenaers beseft dat goed. „Waarop steunt dan ons eigen verrijzenisgeloof? Op ons eigen zien van de levende Jezus.” De ontmoeting met de levende Jezus blijft hoe dan ook doorwerken. (EDS)

Roger Lenaers, *Jezus van Nazaret. Een mens zoals wij?*, Pelckmans, Kapellen, 2015, 128 blz., 14,50 euro, ISBN 978 90 2898 093 8.